Эъломияи Умимии Њуќуќи Башар

Пешгуфтор

Бо дарназардошти ин, ки этирофи ќадру ќимат ба њамаи ањли башар хос буда, њуќуќи баробар ва дахлнопазири онњо асоси озодї, адолат ва сулњи умум аст;

бо дарназардошти ин, ки тањкиру беэътиної ба њуќуќи башар боиси сурат гирифтани аъмоли вањшиёнае гардидааст, ки виљдони башариятро сахт озурда мегардонад ва эљоди чунин дунёе, ки дар он одамон дар сухан ва аќида озод ва аз тарсу эњтиёљ фориѓ бошанд, њамчун волотарин орзуи одамон эълон гардидааст;

бо дарназардошти ин, ки њуќуќи башар бояд бо хукми ќонун њимоят карда шавад, то башар њамчун охирин илољ ба ќиёми зидди зулму истибдод маљбуп нагардад;

бо дарназардошти ин, ки халќњои Милали Муттањид имони худро ба њуќуќи асосии башар, шараф ва ќимати шахсияти инсонию баробари њуќуќи марду зан дар Оинномаи эълон кардаанд ва ќарор додаанд, ки ба пешрафти иљтимої мусоидат карда ва дар муњити озодтар вазъи зиндагии бењтаре ба вуљуд оваранд;

бо дарназардошти ин, ки давлатњои аъзо ўхдадор шудаанд ба эњтироми риояи воќеии њуќуќи башар ва озодињои асосї бо Созмони Милали Муттањид њамкорї намоянд;

бо дарназардошти ин, ки њусни тафоњуми умумї дар мавриди ин њуќуќу озодињо дар иљрои пурраи ин ўњдадорї ањамияти бузург дорад,

Ассамблеяи Генералї

ин Эломияи умумии њуќуќи башарро њамчун вазифаи тамоми халќњо ва тамоми давлатњо эълон медорад, то њар фард ва њар маќоми давлатї онро доиман дар мадди назар дошта бошад ва љидду љахд намояд, ки тавассути омўзишу таълим ва бо тадбирхои пешрафтаи миллию байналмилалї эътирофу иљрои умумию самарбахши онњоро чи дар миёни халќњои давлатњои Созмон ва чи дар миёни халќњои ќаламрави тањти тобеияти њуќуќии онњо ќарордошта ба эњтироми ин њуќуќу озодињо ва таъмини онњо мусоидат намояд.

Моддаи 1.

Тамоми одамон озод ва аз лињози шарафу њуќуќ ба њам баробар ба дунё меоянд. Онњо соњиби аќлу виљдонанд ва бояд бо якдигар муносибати бародарона дошта бошанд.

Моддаи 2.

Њар як инсон бояд бидуни тафовуте, махсусан аз лињози нажод, ранги пўст, љинсият, забон, дин аќидаи сиёсї ё аќидаи дигар, асли миллї ё иљтимої, вазъи молї, хонаводагї ё вазъи дигар тамоми њуќуќ ва тамоми озодињоро, ки дар њамин эломия зикр шудаанд, дошта бошад. Ѓайр аз ин дар заминаи маќоми сиёсї, њуќуќї ё байналмилалии кишвар ё ќаламраве, ки фард ба он таалуќ дорад, сарфи назар аз он, ки оё ин ќаламрав мустаќил аст, тањти васоят ќарор дорад, худидора намебошад ё истиќлолияти он бо ягон тарх мањдуд гардонида шудааст, набояд тафовуте гузошта шавад.

Моддаи 3.

Њар як инсон ба њаёт, озодї ва дахлнопазирии шахсї њаќ дорад.

Моддаи 4.

Њељ кас набояд дар ѓуломї ё њолати маљбурї нигоњ дошта шавад; ѓуломї ва ѓуломфурўшї дар њамаи навъњои онњо маън аст.

Моддаи 5.

Њељ кас набояд тањти азият ё муомила ва љазои сахт, ѓайриинсонї ё тањќиркунандаи шарафи ў ќарор дода шавад.

Моддаи 6.

Њар як инсон, дар њар куљое, ки ќарор дошта бошад, ба эътирофи ў њамчун субъекти њуќуќї њаќ дорад.

Моддаи 7.

Њамаи одамон дар назди ќонун баробаранд ва бидуни њељ як тафовут ба њимояи баробари њуќуќї њаќ доранд. Њамаи одамон дар муќобили њар гуна табъиде, ки хилофи њамин Эъломия мебошад ва тањдиди табъид аз љонибе, ќи набошад, ба њимояи баробар њаќ доранд.

Моддаи 8.

Њар як инсон дар сурати поймол гардидани њуќуќњои асосии ў, ки бо Конститутсия ё ќонун пешбинї шудаанд, барои барќарорсозии пурраи онњо аз тарафи судњои босалоњияти миллї њаќ дорад.

Моддаи 9.

Њељ касро худсарона дастгир, њабс ё бадарѓа кардан мумкин нест.

Моддаи 10.

Њар як инсон барои муайян намудани њуќуќу ўхдадорињояш ва муќаррар кардани асоснокии айбномаи љинояте, ки ба дўши ў гузошта шудааст, ба таври баробарии комил њуќуќ дорад, ки парванди ўро суди мустаќилу бетараф ошкоро ва бо риояи талаботи адолат баррасї намояд.

Моддаи 11.

1. Њар як инсоне, ки дар содир кардани љиноят гунањгор дониста мешавад, њаќ, дорад то замоне бегунoњ дониста шавад, ки гунoњаш дар мурофиаи ошкорои судие, ки дар он барои химояи ў томами имкониятњо фароњам оварда мешаванд, бо тартиби ќонунї исбот нагардидааст.

2. Њеч касро барои содир кардани кирдоре ё беамалие, ки дар ваќти содир шудани онњо мувофиќи ќонунњои миллї ё њуќуќи байналмилалї љиноят њисоб намегардид, мањкум кардан мумкин мест. Њамчунин нисбат ба љазое, ки метавонист дар ваќти содир шудани љиноят дода шавад, љазои сахттар додан мумкин нест.

Моддаи 12.

Ба њаёти шахсї ва оилавии њељ як фард дахолати худсарона намудан ва ба дахлнопазирии манзил, сирри мукотибот, шараф ва обрўи ў худсарона сўиќасд кардан мумкин нест. Њар як инсон њуќуќ дорад, ки дар мавриди чунин мудохила ё сўиќасд аз њимояи ќонун истифода намояд.

Моддаи 13.

1. Њар як инсон њаќ дорад, ки дар њудуди њар як давлат озодона рафтуомад кунад ва ба худ мањалли зист интихоб кунад.

2. Њар як инсон њаќ дорад, ки њар кишвар, аз љумла кишвари худро тарк кунад ва ба кишвари худ бозгардад.

Моддаи 14.

1. Њар як инсон њаќ дорад, ки аз таъќибот дар дигар кишварњо панoњгоњ љўяд ва аз ин панoњгоњ истифода намояд.

2. Дар мавриде, ки таъќибот воќеан дар асоси љинояти ѓайрисиёсї ё кирдори мухолифи маќсаду усулњои Созмони Милали Муттањид бошад, аз ин њаќ истифода намудан мумкин нест.

Моддаи 15.

1. Њар як инсон ба шањрвандї њаќ дорад.

2. Њељ касро худсарона аз шањрвандї ё аз њаќќи таѓйири шањрвандї мањрум кардан мумкин нест.

Моддаи 16.

1. Мардон ва заноне, ки ба синни балоѓат расидаанд, њаќ доранд бидуни ягон мањдудияти нажодї, миллї ё динї издивољ кунанд ва оила бунед намоянд. Онњо дар мавриди аќди никоњ, дар давраи дар никоњи якдигар будан ва њангоми бекор кардани он баробарњуќуќанд.

2. Аќди никоњ метавонад танњо дар сурати ризоияти озодона ва пурраи њарду тарафи ба аќди никоњ дароянда баста шавад.

3. Оила рукни табиї ва асосии љамъият буда, ба њимояи љамъият ва давлат њаќ дорад.

Моддаи 17.

1. Њар як инсон њаќ дорад амволро чи шахсан ва чи якљоя бо дигарон ихтиёрдорї намояд.

2. Њељ кас набояд аз амволи худ худсарона мањру м карда шавад.

Моддаи 18.

Њар як инсон ба озодии фикр, виљдон ва дин њуќуќ дорад; ин њуќуќ аз таѓйири озодонаи дин ва эътиќод, пайравии озодонаи дин ё эътиќоди худ чи бо тартиби инфиродї ва чи якљоя бо дигарон, ба таври оммавї ё хусусї, дар таълим гирифтан, ибодат намудан ва расму оинњои динї ва маросимиро иљро кардан иборат аст.

Моддаи 19.

Њар як инсон ба озодии аќида ва баёни озодонаи он њаќ дорад; ин њуќуќ; бемамониат нигоњ доштани аќидаи худ, озодона, бо њар восита ва сарфи назар аз сарњадоти давлатї, љустуљў, дастрасу интишор намудани маълумоту ѓояњоро дар бар мегирад.

Моддаи 20.

1. Њар як инсон њаќќи озодии љамъомадњои осоишта ва иттињодияњоро дорад.

2. Њ,ељ як инсон наметавонад ба ягон иттињодия маљбуран љалб карда шавад.

Моддаи 21.

1. Њар як инсон њаќ дорад, бевосита ё ба воситаи намояндагоне, ки озодона интихоб шуданд, дар идораи корњои кишвари худ ширкат намояд.

2. Њар як инсон дар кишвари худ ба хизмати давлатї њуќуќи баробар дорад.

3. Иродаи халќ бояд асоси њокимияти њукумат бошад; ин ирода бояд ба воситаи интињоботи давра ба давра ва бидуни сохтакорї, ки дар сурати мављудияти њаќќи интихоботи умумї ва баробар бо роњи овоздињии пинњонї ё тавассути шаклњои дигари баробар, ки овоздињии озодонаро таъмин менамоянд, ба амал бароварда мешавад.

Моддаи 22.

Њар як инсон њамчун узви љамъият ба таъминоти иљтимої ва татбиќи њуќуќ барои нигањдории шараф ва инкишофи озодонаи шахсияти ў дар соњаи иќтисодї, иљтимої ва фарњангї ба воситаи саъю кўшиши миллию њамкории байналмилалї мутобиќи сохтор ва имкониятњои њар як давлат њаќ дорад.

Моддаи 23.

1. Њар як инсон дорои њаќќи мењнат, интихоби озодонаи кор ва шароити одилонаю мусоиди мењнат ва њаќќи њимоя аз бекорист.

2. Њар як инсон бидуни ягон табъид барои кори баробар ба музди баробар њаќ дорад.

3. Њар як коргар ба музди одилонаю ќаноатбахш, ки зиндагии сазовори њар як инсон ва ањли оилаи ўро таъмин кунад, дар сурати зарурат бо дигар воситањои таьминоти иљтимоїї пурра гардонида шавад, њаќ дорад.

4. Њар як инсон њаќ дорад, ки иттифоќњои касаба созмон дињад ва барои њимояи манфиатњои худ ба иттифоќњои касаба дохил шавад.

Моддаи 24.

Њар як инсон ба истирољату фароѓат, аз љумла мањдудияти оќилонаи рўзи кор ва рухсатии пулакии даврї њаќ, дорад.

Моддаи 25.

1. Њар як инсон ба чунин сатњи зиндагї, аз љумла хўрок, пўшок, манзил, нигоњубини тиббї ва таъминоти зарурии иљтимоие, ки барои сињатию некўањволии худи ў ва оилааш зарур аст, ба таъминот дар њолатњои бекорї, беморї, маъюбї, бесаробон мондан, пиронсолї ё дигар њолатњои мањрумият аз воситањои зиндагї, ки бо сабабњои новобаста аз ў ба вуљуд меоянд, њаќ дорад.

2. Модарону кўдакон ба васоят ва кўмаки махсус њаќ доранд. Њамаи кўдаконе, ки дар аќди никоњ ва берун аз он таваллуд шудаанд, бояд аз њимояи иљтимоии баробар истифода намоянд.

Моддаи 26.

1. Њар як инсон њуќуќи тањсил дорад. Аќаллан тањсили ибтидої ва миёна бояд бепул бошад. Тањсили ибтидої бояд њатмї бошад. Таълими техникї ва касбї бояд дастраси њамагон бошад. Тањсили олї бояд мувофиќи ќобилияти њар кас ба њама як хел дастрас бошад.

2. Маќсади таълим бояд рушди њамаљонибаи шахсияти инсон, афзоиши эњтиром ба њуќуќу озодињои инсон бошад. Таълим бояд ба њусни тафоњум, бурдборию дўстии миёни тамоми миллатњо, гурўњњои нажодї ва мазњабї ва њамчунин ба вусъати фаъолияти Созмони Милали Муттањид дар роњи њифзи сулњ мусоидат намояд.

3. Волидайн дар бобати интихоби навъи таълим барои фарзандони хурдсол њаќќи аввалият доранд.

Моддаи 27.

1. Њар як инсон њаќ дорад, ки дар њаёти фарњангии љомеа озодона ширкат варзад, аз њунар бањра барад, дар пешрафти илм сањм гирад ва аз дастовардњои он истифода намояд.

2. Њар як инсон ба њифзи манфиатњои моддию маънавии худ, ки самараи корњои илмї, адабї ё њунарии ў мебошанд, њаќ дорад.

Моддаи 28.

Њар як инсон ба тартиботи иљтимоию байналмилалї, ки дар он њуќуќу озодињои дар њамин Эъломия зикршуда комилан амалї шуда метавонанд, њаќ дорад.

Моддаи 29.

1. Њар як инсон дар назди љомеае, ки рушди озод ва камолоти шахсияти ў фаќат дар он имконпазир аст, ўхдадор мебошад.

2. Њар як инсон дар бобати татбиќи њуќуќу озодињои худ бояд танњо ба дараљае мањдуд карда шавад, ки аз тарафи ќонун фаќат бо маќсади таъмини эътирофу эњтироми њуќуќу озодихои дигарон ва ќонеъ гардонидани талаботи одилонаи ахлоќї, тартиботи љамъиятї ва осудањолии умумї дар шароити љомеаи демократї муќаррар карда шудааст.

3. Татбиќи ин њуќуќу озодињо ба хељ ваљњ набояд хилофи маќсаду усулњои Созмони Милали Муттањид бошад.

Моддаи 30.

Њељ як аз муќаррароти њамин Эъломия набояд барои ба давлате, гурўње ё фарде додани њуќуќе тафсир шавад, ки ба ягон фаъолият ё кирдоре, ки маќсад аз он бекор кардани њуќуќу озодињои дар њамин Эъломия баён шуда бошад, асос гардад.